

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu**

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Tomáše Lichovníka, soudců JUDr. Vladimíra Sládečka (soudce zpravodaj) a JUDr. Davida Uhlíře o ústavní stížnosti **Mgr. Milana Chytila**, správce konkursní podstaty úpadce ICOM, a.s., se sídlem Rybná 716/24, Praha 1, zastoupeného Mgr. Evou Opluštilovou, advokátkou se sídlem Česká 12, Brno, proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19. 3. 2019 sp. zn. 6 Cmo 2/2019, za účasti Vrchního soudu v Olomouci jako účastníka řízení a ICOM, a.s., se sídlem Rybná 716/24, Praha 1, jako vedlejšího účastníka řízení, **takto:**

- I. Usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19. 3. 2019 sp. zn. 6 Cmo 2/2019 bylo porušeno základní právo stěžovatele na spravedlivý (řádný) proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19. 3. 2019 sp. zn. 6 Cmo 2/2019 se ruší.**

O d ů v o d n ě n í

I

1. Stěžovatel navrhl zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí, neboť má za to, že jím došlo k porušení jeho ústavně zaručeného práva podle čl. 11 odst. 1, čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 90 Ústavy.

II

2. Vrchní soud v Olomouci (dále jen „vrchní soud“) napadeným usnesením změnil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 3. 8. 2018 č. j. 4 Cm 15/2015-115 v odstavci II. výroku tak, že žalobkyně ICOM, a.s. (dále jen „žalobkyně“) je povinna nahradit žalovanému Mgr. Milanu Chytilovi (dále jen „stěžovatel“) na nákladech řízení částku 8 228 Kč, a to do 3 dnů od právní moci tohoto usnesení k rukám právního zástupce stěžovatele. Odvolací soud v první řadě k právnímu režimu souzené věci konstatoval, že se jedná o spor vyvolaný konkursem. Poukázal na to, že zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále jen „insolvenční zákon“), byl sice s účinností od 1. 1. 2008 zrušen zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „zákon č. 328/1991 Sb.“), avšak s ohledem na § 432 odst. 1 insolvenčního zákona se pro konkursní a vyrovnávací řízení zahájena před účinností tohoto zákona použijí dosavadní právní předpisy, tedy i o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2007, a to bez zřetele k tomu, že řízení o tomto sporu bylo zahájeno žalobou podanou po 1. 1. 2008 (srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 3375/2010).

3. Vrchní soud připomněl, že soud prvního stupně zvažil všechny okolnosti případu a následně správně konstatoval, že prohlášení konkursu na majetek žalobkyně nemůže být samo o sobě důvodem pro aplikaci § 150 o. s. ř. Současně však poukázal na pochybení při výpočtu náhrady nákladů řízení, když soud pominul skutečnost, že částka 50 000 Kč je v souladu s § 9 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (dále jen „advokátní tarif“), tarifní hodnotou ve věcech rozhodovaných v insolvenčním nebo obdobném řízení. Odvolací soud připomněl odkaz žalobkyně na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 ICdo 79/2016, podle kterého spor o náhradu škody na majetkové podstatě vzniklé porušením povinnosti insolvenčním správcem je ve smyslu § 159 odst. 1 písm. e) insolvenčního zákona incidenčním sporem (srov. také usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 ICdo 43/2015). Soud uzavřel s tím, že úpravu obsaženou v § 9 odst. 4 advokátního tarifu lze vztáhnout také na spor o náhradu škody způsobené konkursním správcem.

4. Nejvyšší soud usnesením ze dne 25. 9. 2019 č. j. 29 Cdo 2800/2019-153 dovolání stěžovatele podle § 243c odst. 1 o. s. ř. jako objektivně nepřijatelné odmítl, neboť nesměřovalo proti žádnému z usnesení uvedených v § 238a o. s. ř. Současně také poukázal na to, že posouzení podmínek přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř. brání ustanovení 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř., podle něhož dovolání podle § 237 o. s. ř. není přípustné rovněž proti rozhodnutím v části týkající se výroku o nákladech řízení. Dovolací soud konečně konstatoval, že přípustnost dovolání rovněž nezakládá ani nesprávné poučení odvolacího soudu o tom, že dovolání je (při splnění zákonem určených podmínek) přípustné; v této souvislosti připomněl judikaturu vlastní (srov. např. usnesení sp. zn. 29 Odo 425/2002) i Ústavního soudu (nález sp. zn. II. ÚS 323/07).

III

5. Stěžovatel v ústavní stížnosti poukázal na to, že byl sice v napadeném usnesení výslovně poučen, že proti němu lze - za tam uvedených podmínek - podat dovolání; má však za to, že toto poučení je v rozporu s § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Stěžovatel přesto dovolání z důvodu procesní opatrnosti a v souladu s poučením podal. Současně si je vědom, že Ústavnímu soudu, který není součástí obecné soudní soustavy, standardně nepřísluší přezkoumávat rozhodnutí civilních soudů o nákladech řízení. Stěžovatel se domnívá, že odvolací soud nepřihlédl k jeho stanovisku, s jeho argumenty se nevypořádal a uvedl, že posouzení věci odvolacím soudem je v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu (konkrétně poukázal na jeho rozhodnutí sp. zn. 29 Cdo 1043/2012). Výklad a aplikace práva proto ze strany odvolacího soudu představuje nepředvídatelnou interpretační libovůli, zasahuje do jeho legitimního očekávání, do právní jistoty a principu rovnosti vůbec.

6. V doplnění ústavní stížnosti poukázal na citované odmítací usnesení Nejvyššího soudu a připomněl rozsudek vrchního soudu ze dne 16. 10. 2019 č. j. 9 Cmo 5/2019-465 (a také usnesení téhož soudu ze dne 9. 10. 2019 č. j. 9 Cmo 7/2019 251), ve kterých byla řešena otázka nákladů právního zastoupení mezi týmiž účastníky řízení v obdobném sporu. Zdůraznil, že vrchní soud v citovaném rozsudku výslovně konstatoval, že „rozhodl-li Vrchní soud v Olomouci v (stěžovatelem napadeném) usnesení sp. zn. 6 Cmo 2/2019 o stanovení výše odměny v řízení o náhradu škody vedeném proti správci konkursní podstaty jako o odměně ve sporu obdobném řízení insolvenčnímu, znamená takové rozhodnutí odklon od konstantní judikatury, který nebyl přesvědčivě vysvětlen. Právní názor vyslovený v tomto rozhodnutí je v rozporu s ustanovením § 432 odst. 1 IZ

a na odměnu advokáta ve sporu o náhradu škody správce konkursní podstaty na majetkové podstatě úpadce ustanovení § 9 odst. 4 vyhl. č. 177/1996 Sb. advokátního tarifu nelze aplikovat ani analogicky“. Přiznání nákladů řízení z tarifní hodnoty určené podle § 7 advokátního tarifu je proto správné a uvedl, že ústavní stížností napadené usnesení je zcela ojedinělé, vybočuje ze standardů dlouhodobě respektovaného výkladu a nemá oporu v soudní praxi.

IV

7. Účastníkovi a vedlejšímu účastníkovi řízení byla v souladu s ustanovením § 42 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“) ústavní stížnost zaslána k vyjádření.

8. Vrchní soud vyslovil nesouhlas s důvody vyjádřenými v ústavní stížnosti a plně odkázal na odůvodnění napadeného usnesení, jakož i na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2019 č. j. 29 Cdo 2800/2019-153 a navrhl, aby ústavní stížnost byla odmítnuta. Vzhledem k tomu, že uvedené vyjádření neobsahovalo nic nového, Ústavní soud nepovažoval za nutné je zasílat stěžovateli k replice.

9. Vedlejší účastník se k zasláné ústavní stížnosti nevyjádřil.

V

10. Ústavní soud v souladu s ustanovením § 44 zákona o Ústavním soudu uvážil, že ve věci není třeba konat ústní jednání, neboť by nijak nepřispělo k dalšímu, resp. hlubšímu objasnění věci, než jak se s ní seznámil z obsahu spisu a z písemných úkonů stěžovatele a účastníků řízení. Nekonání ústního jednání odůvodňuje i skutečnost, že Ústavní soud nepovažoval ani za potřebné provádět dokazování.

VI

11. Ústavní soud zvážil argumentaci stěžovatele, obsah napadeného rozhodnutí i příslušného spisu a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

12. Ústavní soud připomíná, že není součástí obecné soudní soustavy a nepřísluší mu právo dozoru nad rozhodovací činností ostatních soudů. Do rozhodovací činnosti těchto soudů je oprávněn zasáhnout pouze tehdy, byla-li pravomocným rozhodnutím porušena ústavně zaručená základní práva nebo svobody. Ústavní soud opakovaně judikuje, že postup v soudním řízení, včetně interpretace a aplikace právních předpisů a vyvození skutkových a právních závěrů, je primárně záležitostí ostatních soudů. Výjimku tvoří případy, kdy soudy na úkor stěžovatele vykročí z mezí daných rámcem ústavně zaručených základních práv, respektive ústavněprávních principů. Vznik takové situace Ústavní soud shledal v nyní projednávané věci.

13. Ústavní soud musí v první řadě poukázat na jasnou judikaturu civilních soudů, která zřetelně odlišuje spor o náhradu škody vedený úpadcem vůči správci konkursní podstaty [nebo úpadcem (či správcem jeho konkursní podstaty) vůči bývalému správci konkursní podstaty], jenž není sporem vyvolaným konkursem, od sporu o náhradu škody

na majetkové podstatě vzniklé porušením povinnosti insolvenčního správce, která je podle § 159 odst. 1 písm. d) insolvenčního zákona incidenčním sporem. K tomu srov. nejen stěžovatelem výše připomínané rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1043/2012, ale také jeho další rozhodnutí sp. zn. 29 Cdo 3375/2010 a v něm příkladmo uváděnou judikaturu včetně stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. Opjn 8/2006 (uveřejněného pod č. 74/2007 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek); dále též srov. důvody rozsudků Nejvyššího soudu uveřejněné pod čísly 74/2009, 86/2009, 114/2009, 20/2010, 42/2010, 63/2010 a také dalších uveřejněných též ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. V této souvislosti Ústavní soud nemůže pominout ani usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 ICdo 43/2015 a 29 ICdo 79/2016, ve kterých jednoznačně poukázal na charakter sporu o náhradu škody na majetkové podstatě vzniklé porušením povinnosti insolvenčním správcem jako sporu incidenčního [§ 159 odst. 1 písm. e) insolvenčního zákona; současně srov. také usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 ICdo 79/2016]. Nejvyšší soud v něm také připomněl, že se jedná o spor ve věcech rozhodovaných v insolvenčním nebo obdobném řízení, u kterého se považuje za tarifní hodnotu částka 50 000 Kč [srov. § 9 odst. 4 písm. c) advokátního tarifu].

14. V souzené věci však Ústavní soud (stejně jako Nejvyšší soud a další civilní soudy) musí za rozhodnou považovat skutečnost, že spor o náhradu škody vedený žalobkyní (úpadcem) vůči stěžovateli, a to s důsledky pro přiznání náhrady nákladů řízení z tarifní hodnoty, není sporem vyvolaným konkurzem (není tedy incidenčním sporem). Za této situace proto ani nemůže přisvědčit argumentaci vrchního soudu, že úpravu obsaženou v § 9 odst. 4 písm. c) advokátního tarifu lze (analogicky) vztáhnout také na spor vyvolaný konkursním řízením.

15. Na této skutečnosti nic nemění ani vrchním soudem ve vyjádření připomínané rozhodnutí Nejvyššího soudu č. j. 29 Cdo 2800/2019-153, ve kterém v souzené věci dovolací soud odmítl jako objektivně nepřipustné dovolání podané stěžovatelem z důvodu procesní opatrnosti (viz výše). Předmětnou otázkou přiznání náhrady nákladů řízení z tarifní hodnoty ve sporu, který není vyvolán konkursem, se dovolací soud tedy ani vůbec nezabýval a zabývat ani nemusel. Ústavní soud proto tuto argumentaci (či spíše odkaz) vrchního soudu na citované usnesení Nejvyššího soudu považuje za lichý a zavádějící. Navíc nemůže přehlédnout skutečnost, že v předmětném řízení před vrchním soudem, jež se týká stejných či obdobných řízení mezi stejnými účastníky probíhajícími či proběhlými před tímto soudem, došlo bez hlubší argumentace (srov. bod 10. napadeného usnesení) k nedůvodnému odchýlení se od dlouhodobé výkladové praxe. Ta navíc nebyla argumentačně podepřena ani v podaném vyjádření vrchního soudu (srov. výše). V tomto směru napadené usnesení v části argumentace týkající se přiznání náhrady nákladů z tarifní hodnoty ve sporu, který není vyvolán konkursem, nepřispívá k přesvědčení o předvídatelném soudním rozhodování stejných či obdobných věcí, a tedy k potřebné právní jistotě účastníků řízení.

16. Ústavní soud tak dospěl k závěru, že vrchní soud svým formalistickým postupem v předmětné věci z mezí práva na soudní ochranu vybočil a odepřel tak stěžovateli právo na řádné posouzení napadené věci. Jedná se o důvody, které vedou Ústavní soud k závěru, že postupem odvolacího soudu došlo k porušení základního práva stěžovatele na spravedlivý (řádný) proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

17. Ústavní soud, jak již bylo naznačeno, sám neposuzuje okolnosti týkající se stanovení mimosmluvní odměny z tarifní hodnoty podle advokátního tarifu. Na základě zrušujícího nálezu proto bude ve věci nákladů řízení (dotčená výroková část) napadeného rozsudku opětovně rozhodovat odvolací soud.

18. Na základě výše uvedeného Ústavní soud shledal, že napadeným usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19. 3. 2019 sp. zn. 6 Cmo 2/2019 bylo porušeno právo stěžovatele na spravedlivý (řádný) proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Ústavní soud proto podle § 82 odst. 2 písm. a) a odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu rozhodl, jak je ve výroku nálezu uvedeno.

Poučení: Proti nálezu Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 12. ledna 2021

JUDr. Tomáš Lichovník, v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Lenka Kubacká